

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Judicium Ecclesiasticum Seu Decretalium Gregorij IX.
Pont. Max. Liber II.**

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

Titulus VIII. De Dilationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74990)

præstitum, & tantum loquitur de casu, quo Procurator recusat respondere ad articulos positionales, quæ culpa Procuratoris realis est, ipsamque litem respicit, & Dominum onerat. Ad 3. Lex imponens poenam ob recusatum Juramentum calumniæ effectum habere debet, qui æquitati congruat; non est autem æquum, ut contumacia Procuratoris noceat Domino in rebus magni præjudicij, qualis est lite cadere, aut pro confesso haberi, nisi contumacia hæc ex mandato Principalis proveniat.

Ad 4. cum dicitur, quod taciti, & expressi sit eadem vis, id intelligendum est, quando consensus tacitus oritur ex natura rei, seu actus, non verò, quando Juris fictione, seu præsumptione in poenam delicti est introductus: unde hoc casu locum potius habebit Reg. 76. in 6. quæ dicitur, quod delictum personæ non debeat in detrimentum Ecclesie redundare.

Ad 5. dico sufficienter caveri indemnitati alterius partis, si Procurator, recusans præstare Juramentum calumniæ, non audiatur in ea causa. Ad 6. Principalis Procuratorem dat, non ad delinquendum, sed litem suo nomine movendam, & prosequendam: unde mirum non est, quod solertia hujus Principali proficit, non autem obfit culpa.

17. Quæritur 16. utrum jurans de calumnia à solvendis expensis liberetur? Affirmant Accursius, Bartolus, & alij ex ratione, quia causa solvendi expensas fundatur in temeritate litigantis. Hæc autem non præsumitur, ubi præsumptio calumniæ cessat; ista cessat, quando Juramentum de calumnia præstitum est. Ergo &c.

Sed tenenda est sententia negativa, quam etiam defendunt Abb. in c. 5. de dol. & contum. n. 21. Covar. pract. quæst. c. 27. n. 1. 7. secundo. Ummius de Process. D. 12. n. ult. Oldendrop. class. 6. art. 12. Schamb. inst. de poen. tem. litig. §. 1. quæres 9. quos citant, & sequuntur P. König hic n. 26. & P. Schmier de process. Judic. c. 6. n. 72. totusque mundus, si fides est Saliceto apud Covar. l. cit. Ratio est 1. quia generalis est regula, temerarium litigatorem in expensas victori condemnandum esse; potest autem temerarius litigator esse, etiam qui juravit de calumnia, cum aliud sit temeritatis, aliud calumniæ insimulari.

2. Si Juramentum calumniæ liberaret à solvendis expensis, victus victori nunquam condemnari in expensas de Jure Civili posset; quia hoc Jure Juramentum hoc ne quidem tacite remitti potest, conf. semper, & in omni causa præstatur. 3. Qui temerè litigasse convincitur, vel id dolo fecit, vel ignorantia. Si dolo, Juramentum præstitum à poena eundem non liberat, sed hæc potius auget ob perjurium temeritati adjectum: si ignorantia, ista, cum Juris, aut facti proprii sit, non excusationem, sed coercitionem meretur, tantoque magis, quanto plures molestias, & sumptus ex parte victoris frustraneè causavit. Ergo &c.

Ex quo sequitur ad Argumentum contrarium; quia expensæ non solvuntur ob calumniam tantum, sed ob temeritatem litigandi, quæ adesse potest, etsi absit calumnia.

TITULUS VIII.

De Dilationibus.

SUMMARIUM.

1. Definitio Dilationum, earumque varietas.
2. 3. 4. 5. 6. Natura, & proprietates Dilationis Citatorie.
7. 8. 9. Dilatio Deliberatoria quid, quanta, & an peremptoria?
10. Dilationes Recusatoria, seu Declinatoria.
11. Dilationes Probatoria.
12. Forma illas dandi, & concedendi.
13. Spatium illarum.
14. In causis Civilibus sunt Peremptoria.

15. In criminalibus dantur reo tres, auctori due.
16. 17. Aliquando plures etiam in Civilibus.
18. An prorogari possint?
19. Dilationes Allegatoria.
20. Definitoria.
21. Executoria.
22. 23. 24. Effectus Dilationum.
25. 26. 27. Computatio.

Lite contestata, & Juramento Calumniæ utrinque præstito, solent litigantes petere inducias, & Dilationes, Actor quidem ad probandam intentionem suam, Reus verò ad respondendum petitioni Actoris, & exceptionem, si quam habet, probandam. Hinc merito Titulus iste de Dilationibus hoc loco subjungitur, quamvis aliquæ Dilationes etiam

ante contestationem litis, & Juramentum de Calumnia petantur, & concedantur. Est autem Dilatio, de qua hic agitur, assignatio certæ diei, vel termini, intra quem actus Judicialis peragendus est, justo temporis intervallo facta. Ita quoad rem omnes. Dilationum aliæ sunt Legales, quæ à Lege (vel etiam Statuto, Consuetudine, aut stylo Curie) conceduntur; sic concedun-

ceduntur per Leges decem dies ad appellandum à sententia lata, ne abeat in rem iudicatam *c. quod ad Consultationem 15. de sent. & re judic.* Aliæ sunt *Conventionales*, quæ ex partium conventionem, seu consensu dantur, ut si creditoris, & debitoris consensu pro solutione debiti statuatur annus, quo elapso solutio præstari debeat. Aliæ denique sunt *Judiciales*, quæ à Judice in Judicio dantur: possunt fieri in qualibet Judicij parte, & hinc pro numero harum partium subdividuntur in tria genera; aliquæ enim dantur in prima parte Judicij à citatione ad litem contestationem: aliæ in secunda à litem contestatione ad sententiam definitivam: aliæ in tertia à sententia definitiva ad executionem.

Quæritur 1. quæ Dilationes dentur ante Contestationem Litis? *1.* sunt illæ, quæ dantur ratione justii impedimenti, ob quod comparere quis non potest, vel non debet, vel non hoc modo, aut tempore, quo petitur. Iterum sunt multiplicis generis; nam aliæ sunt *Citoria*, aliæ *Deliberatoria*, quædam *Reculatoria*.

Dubitatur 1. quid sint *Citoria* & *Dilationes*? *1.* *Citoria* Dilationes, quæ etiam *Expectatoria* appellantur, sunt illæ, quæ Reo absentem, & citato dantur ad comparandum, & respondendum Libello Actoris, Stapte naturâ, si simplices duntaxat sint, non sunt *Peremptoria*; quia Reus non nisi ad tertiam, quæ proinde *peremptoria* erit, comparere tenetur *l. ad peremptorium 68. & duabus seqq. ff. de Judic.* Dixi, si simplices duntaxat sint; potest enim Judex, præsertim circumstantijs sic exigentibus, unam pro tribus decernere: & hæc *Peremptoria* erit; sed ut dignoscatur à simplici, in concessione Dilationis intimari debet.

Ad didi, tertiam ex simplicibus *Peremptoriam* fore: quod verum est; etiam si non apponatur ad verbum *Peremptorie*, aut aliud æquivalens *l. tres denuntiationes 9. C. quom. & quand. Judex &c.* Ex quo sequitur, hæc transacta, non amplius teneri expectare Judicem, nisi velit absentem gratiam facere, & unum adhuc eidem Edictum mittere *c. consuluit 24. de offic. deleg. c. cum olim 7. v. volentes de dol. & contumac. l. post edictum 73. ff. de Judic. Gloss. in c. cum olim cit. v. misericorditer, & v. ut vincantur, Honorius hic n. 2.*

Quando reus tribus simplicibus citationibus in Jus vocatur, inter singula citationum edicta intervallum temporis antiquo Jure non minus, quam decem dierum, recentiori *Auth. qui semel C. quomod. & quand. Judic.* triginta dierum intervallum intercedere debet.

Quando autem unica citatione *peremptoria* in Jus vocatur, dilatio *citoria*, Reo ad comparandum data, continebit tantum temporis intervallum, quantum tres simplices, ac proinde antiquo Jure triginta, recentiori nonaginta dierum spatium, ut dictum est supra *Tit. 2. n. 19.*

Procedit autem hoc regulariter; ex causa enim, si ita quæstionis in Judicium deductæ, & personarum qualitates, locique, & aliæ circumstantiæ id exposcant, Judex tempus istud contrahere, vel ampliare potest. Quomocunque autem contrahat, tale adhuc esse debet, ut non tantum sufficiat ad comparandum in tali loco, ad quem citatur, sed etiam, ut interea deliberare super causa, & Advocatos, aliosque peritos consulere possit; alioquin alia Dilatio *Deliberatoria* concedi deberet, & si negaretur à Judice, appellatio ni locus foret, ut statuitur *c. dilecti 1. h. tit. & docet ibid. Vivian. in Ration. Barbof. n. 1. Wesenbec. C. eod. n. 6. Vallenf. hic §. 1. n. 6. & 7. Pirh. n. 4. König n. 10.*

Extenditur hoc 1. etiam ad casum, quo nimis longa decerneretur Dilatio; quia sicut pars litigans gravari potest ob nimis brevem dilationem, ita gravari potest ob nimis longam: magis justa appellandi causa est, cum Dilatio omnino denegatur. Lanfranc. *prax. Judic. c. n. 13. & 14.* quem citat, & sequitur Pirh. *hic n. 6.*

Extenditur 2. si terminus quidem sit justus, interim tamen, dum tempus currebat, is, cui Dilatio hæc data est, à Judice citatus fuit, & occupatus in causa publica, ita ut pro causa privata se satis instruere interea non potuerit; tunc enim nova Dilatio concedi eidem debet, ut statuitur *c. fm. h. tit. & docet Vivian. ibid. in Ration. Barbof. n. 1. Pirh. n. 7. & ratio est; quia officium suum nemini debet esse damnosum l. si servus 61. S. quod verò 5. ff. de furt. nec debet quis damnum consequi, unde præmium meretur *c. pervenit 1. de deservissor.**

Estque hoc verum, etsi citatus jam præsens sit in loco Judicij; nihilominus enim jus habet causam revocandi domum, & novam dilationem petendi; quia propter impedimentum publicæ utilitatis talis citatus non potuit habere tempus ad consulendum eos, quorum consilium arduitas causæ requirebat: & ideo præsentia, quam in loco Judicij ob aliam causam citatus exhibuit, non computatur ad causam privatam, sicque præsens pro absente habendus est, nec tempus eidem curet, ne damno sit opera exhibita bono publico.

Ex quo sequitur, quando dicitur, quod hodiernis moribus Dilationes tum *Citoria*, tum aliæ sint *arbitraria*, id non ita intelligendum esse, quasi tempora illarum dependerent à libero, & nullis Legibus circumscripto arbitrio, vel voluntate Judicis; sed sensus est, quod Judex, expensis circumstantijs causa, personarum, loci, temporis &c. ita terminos iisdem determinare, & arbitrari debeat, ut nec per earum breviterem litigantibus probationis, & instructionis tempus denegetur; nec per illarum prolixitatem, prolongationem, multiplicationem lites protrahantur cum litigantium, & boni

publici, privatiq; præjudicio. Ita Van Elpen *Jur. Eccl. p. 3. tit. 7. c. 4. n. 34.* Quod maxime observandum in Causis Ecclesiasticis, in quibus Sacra Synodus Trid. *sess. 25. c. 10. in fin. de reform.* monet tam Ordinarios, quam alios quoscumque Judices, ut terminandis causis, quanta fieri poterit brevitate, studeant; ac litigatorum artibus, seu in liti contestatione, seu alia parte Judicij differenda, modis omnibus aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrant.

Causa Dilationem Citatoriam Legali longiorem statuendi sufficiens est, si causa in Judicium deducta sit valde ardua, & intricata, vel personæ in eodem intervenientes sint senio, infirmitate, absentia, aut aliter impeditæ, quo minus Legali termino lapsa, in Jure comparere sine magno incommodo possint. Brevior Legali terminus statui potest. 1. In causis vilium personarum, uti & in causis exiguis, & modicæ quantitatis. *Auth. nisi breves C. de sent. ex brevicul. recit.* 2. In causis alimentorum, cum periculum est, ne si Legalis Dilatio tota Reo concedatur, pro illis agens fame conficiatur. *Bartol. in l. qui pro tribunali 2. ff. de re judic. n. 5.* 3. Cum res litigiosa tempore est peritura *arg. l. un. ff. de gland. legend.* 4. Cum Legalis dilatio majores est caulatura expensas, quam allatura commodi, quod v. g. animal, si lis protrahatur, comedendo plus, quam ipsum valeat, sit absumpturum *arg. l. mediterraneæ 9. C. de annon. & tribut.* 5. Cum aliâs causa non patitur moram. *Wiest. hic n. 8. & apud eum cit.*

7 Dub. 2. quæ sint Dilationes Deliberatorie? sunt illæ, quæ reo post oblatum libellum dantur, ut deliberare possit, an litigare velit. *Abb. in c. 1. h. tit. n. 15. Henr. Canif. hic n. 3. Vall. §. 1. n. 8. Wagn. in Rubr. eod. not. 3. Engl. n. 3. Pirh. n. 9. König n. 3. Sannig c. 2. n. 2.*

Dixi Reo; nam Actori non datur Dilatio Deliberatoria. *Gloss. in c. 2. h. tit. V. plenè. Abb. ibid. n. 13. Honor. hic n. 3. Wiest. n. 9. cum alijs supra cit.* Ratio est, quia cum actor provocet ad litigandum, instructus venire potest, & debet, *qui in alterius 42. ff. de R. J.* Dilatio autem dari non debet ad id, de quo instructus quis esse debet *c. littere 3. h. tit.* Imò etiam Reo quandoque deneganda sunt ejusmodi induciæ, & Dilationes deliberatorie: quod tum fit, quando per Litteras Citatorias plenè instrui, & secum deliberare potuit, an cedere liti velit, an verò contendere *c. præterea 2. h. tit. & docet ibid. Vivian. in Ration. Barb. n. 1. Hiltrop. p. 2. sit. 55. n. 68. Vall. hic §. 1. n. 8. Zoef. n. 2. Honor. n. 3. Pirh. n. 10. Wiest. n. 3. cum alijs supra.* Ratio est, quia hoc casu nulla causa subest, ob quam Reo ulterius Dilationes Deliberatorie concedi debeant: unde cum superfluas Dilationes desistentur Jura *Novell. 112. c. 3. & frustra fiat per plura, quod potest fieri per pauciora, & æquè bene l. am-*

pliozem 39. C. de appellat. non est, cur ulterius dilationes dentur, non alio commodo, quam ut per eas retardetur Judicium. Excipitur casus, quo terminus ita est brevis, ut quicem comparere, sed non deliberare potuerit; tunc enim cessaret ratio, propter quam ei denegetur, & per consequens deberet habere inducias ad deliberandum.

Terminus istarum induciarum Jure communi extenditur ad 20. dies à die portæ libelli ab actore, ut statuitur *Auth. offeratur C. de lit. contestat. Novell. 53. c. 3. §. 1.* An tempus hoc coarctari, vel prolongari à Judice possit, DD. disputant. Negat *Gloss. in Auth. offeratur cit. V. viginti*, Barb. in c. præterea 2. h. tit. n. 9. & alij apud istum extratione, quod sicut decendum ad appellandum, sic & ad deliberandum, & Judicem recusandum viginti dierum terminus sit Legalis, sive concessus à Jure. Atqui concessum Jure tempus coarctationi, & prorogationi Judicis non est obnoxium. Ergo &c. Sed melius affirmant alij cum *Bartol. Auth. cit. n. 9. Menoch. de arbitr. l. 2. cas. 52. à n. 6. Hiltrop. p. 2. tit. 35. n. 6. Wiest. hic n. 10.* si in favorem Rei hoc fiat, & urgente causa. *Ad Arguementum contrarium* distinguendum est inter terminos, qui à Jure simpliciter, & sine ullo ministerio Judicis conceduntur, prout concessum est decendum ad interponendam appellationem, & inter eos, qui Judicis ministerio conceduntur, prout conceditur terminus Deliberatorie, & Recusatorie Dilationis. De prioribus negandum, quod à Judice coarctari, vel prorogari possint; affirmandum de posterioribus, si cognita causâ sit expedire videatur.

Suprà naturâ Dilationes istæ sunt Peremptoriae: & hinc per se non nisi unica dari debet. Si tamen legitima causa adsit, dari altera potest. Casus autem istiusmodi plures sunt. 1. Si legitimum impedimentum intervenit, ob quod reus non potuit in prima dilatione deliberare, & sufficienter instrui. *Marant. p. 6. tit. de dilat. n. 5. Hiltrop. l. cit. n. 67. Pirh. hic n. 11.* 2. Si Libellus sit ita generalis, obscurus, seu ambiguus, ut reus causæ statum inde non satis colligere potuerit; nam prior Dilatio inutilis Reo fuit, & propterea quasi nulla: unde eidem jus manet post libelli declarationem petendi novam Dilationem. *Pirh. n. 13. & apud hunc Host. Abb.* 3. Si in Libello Actor mutet aliquid, quod pertinet ad ejus substantiam; non tamen, si quod mutatur, solum est circumstantia, aut superflue additur *c. littere 3. h. tit. Vivian. in c. 2. eod. Marant. tit. cit. n. 9. Pirh. l. cit.* 4. Quando in Judicio emergit nova exceptio, vel novum incidens, aut nova cumulatür actio. *Marant. n. 10. §. 11.* Et ob hanc causam etiam Actori danda est Dilatio deliberatoria, quando Reus excipit, & ipse replicat; quia super illa exceptione non poterat venire instru-

structus. Abb. in c. 2. cit. n. 13. Vall. S. 1. n. 9. Pirh. n. 9. Wiest. n. 9. 5. Quando Judex daret secundam Dilationem, presente utraque parte, & non contradicente; quia tunc censetur data de voluntate ambarum partium. Marant. n. 12. Et hinc, ut bene idem Maranta monet, quando pars una vult impedire, ne altera Dilatio detur parti adversæ, debet altera pars contra Dilationem dandam, vel datam protestari, quâ protestatione hoc efficiet, ut Dilatio data ipso Jure non valeat, & conf. nec probationes infra eam receptæ. Unde cautela est pro Judice, ut in acta referri curet, Dilationem datam partibus presentibus, & non contradicentibus.

10 Dub. 3. quid sint Dilationes Recusatoria, seu Declinatoria? 1. dicuntur illæ, quæ ad omnes Exceptiones Dilatorias, seu Declinatorias opponendas dantur, priusquam litis contestatio fiat c. pastoralis 4. de Except. Pirh. hic n. 14. Sannig c. 2. n. 3. Wiest. n. 3.

Causæ, in quibus Dilationes hæc conceduntur, sunt plures, sicut plures sunt causæ excipiendi. Speciatim Dilatio Declinatoria dari potest.

1. Quando Reus vult Judicem velut suspectum recusare l. apertissimi 16. C. de Judic.

2. Quando vult impugnare Rescriptum, vi cuius ad Judicem incompetentem citatus est l. si quando 2. C. h. tit.

3. Quando vult repellere Actorem, vel Procuratorem, tanquam Excommunicatum, aut aliàs non habentem personam legitimam standi in judicio c. exceptionem 12. de except.

4. Quando vult Authorem suum laudare, i. e. ipsi litem denuntiare ad eum effectum, ut possit contra illum habere recursum de evictione l. si quis 2. C. ubi in rem actio c. l. emptor 8. C. de evictionib.

Tempus his dilationibus dandum statuitur idem, quod exceptionibus, de quibus infra Tit. 25.

11 Quæritur 2. quæ Dilationes dentur post contestationem litis, & Juramentum calumniæ præstitum? 1. Post litis contestationem, & Juramentum calumniæ præstitum dantur Dilationes Probatoriæ, Allegatoriæ, Definitoriæ, & Executoriæ. Primæ duæ dantur ante sententiam, tertia post conclusionem in causa ad sententiam audiendam, quarta ad differendam executionem sententiæ.

Dub. 1. quid sint Probatoriæ Dilationes?

1. sunt, quæ dantur utrique parti litiganti ad probandam intentionem suam, Actori quidem ad positiones, & articulos probatoriales formandos, reo ad respondendum istis, sive excipiendum, ambobus ad testes, vel instrumenta querenda, aut præparanda. Sumitur ex c. dilecti 1. h. tit. & l. quoniam 1. & l. seq. C. eod. & docet Hiltrop. p. 2. tit. 35. n. 70. & 74. Vallenf. hic S. 1. n. 10. Pirh. n. 16. König n. 5.

Conceduntur plerumque ad instantiam partis litigantis l. quoniam cit. ibi postulatum: quamvis etiam à Judice ex officio, nemine petente concedi possint, si is ita expedire judicaverit; debet enim Judex ad exequendum officium suum adhibere ea, quæ expedire videbuntur ad sententiam ritè ferendam. Igitur si ad hoc necessarium videatur Dilationes dari, potest, & debet eas ex officio, etiam non interpellatus, dare.

2. Judex illam concedens sedere debet pro Tribunali, & præmittere cognitionem causæ l. quoniam cit. & l. à procedente 4. C. eod. Et quidem, ut primam Dilationem probatoriam concedat, sufficit cognitio causæ levis, & modica; ut secundam, & posteriores det, requiritur exacta, & insuper impedimentum, quod petens dilationem præterdit, probari debet esse legitimum per testes, vel saltem per Juramentum, si probari aliter non possit facile, ut cum Lanfranco advertit Pirh. hic n. 18. aliàs Dilationes istæ erunt ipso Jure nullæ, & conf. etiam processus exinde consequens.

3. petendæ, & concedendæ sunt, utraque parte litigante presente. In Rota tamen Romana, adversa parte non presente, imò non citata, concedi possunt, vigore Constitutionis Innocentianæ teste Cassaduro decis. 7. de appellat. in fin. apud Jordan. tit. 8. n. 31. & 35.

Imò etiam extra Romam Dilatio Probatoria, concessa uni parti, absente altera, de Jure valet, si concessa sit sub conditione futuræ ratificationis, & ratificatio postea sequatur, ut contra aliquos probabilibus notant Durand. Specul. tit. de dilatione. §. 2. n. 2. Haun. tom. 5. tr. 3. n. 210. Jordan. l. cit. n. 40. Wiest. hic n. 11.

Ratio est, quia adversa partis presentia à Jure exigitur in favorem ipsius, ne dilationis concessione præjudicium patiat. Atqui si concessio alligetur ratificationi, nihil eidem infertur præjudicij; potest enim, si concessio videatur præjudiciosa, contradicere, & sic eandem nullam reddere, vel si profuturam animadvertat, illam pro libitu suæ voluntatis approbare.

Spatium istarum Dilationum Lex ita moderata est, ut quando ex eadem Provincia, ubi lis agitur, Probationes, sive Instrumenta poscuntur, non amplius, quam tres menses indulgeantur; si ex aliena, contenti tamen, non ultra sex; si ex ultramarina, non ultra novem l. quoniam 1. & l. fin. C. h. tit. Novell. 69. c. 2. Haun. l. cit. n. 204. König n. 5. Wiest. n. 11. Hodie tamen tempus pro his dilationibus assignandum committitur arbitrio Judicis, ut notat Marant. p. 6. tit. de dilat. n. 15. Gaill. l. 1. obs. 91. n. 13. modò servetur æqualitas inter Actorem, & Reum, ut quantum tempus datur Actori, tantum etiam Reo detur, si petat, cum hujus partes sint favorabiliores Reg. non licet 32. in 6. Accedit, quia etiam aliàs in Judicij servanda est æqualitas c. cum aterni 1. de sent. & re judic. in 6. c. novit. 13. de judic. Judicium enim claudi-

dicare non debet c. cum inter 5. & ibi Gloss. V. claudicare de Exception.

In causis pecuniarijs, & Civilibus regulariter Dilationes Probatoriae sunt Peremptoriae, ita, ut per se loquendo non nisi semel, seu unica Dilatio ad probandum dari debeat l. quoniam 1. in fin. C. b. tit. l. oratione 7. & l. fin. ff. eod. Neque opus est, ut addatur verbum Peremptoriae; nam hoc jam ex Juris dispositione subintelligitur, ut notat Marant. l. cit. n. 2. Hiltrop. tit. 35. n. 76. Brunnem. in l. quoniam cit. Vallens. hic §. 1. n. 11. Sannig c. 3. n. 1. Unde elapso hujus Dilationis termino, nullam aliam dare, sed procedere Judex debet, adeo, ut nec purgatio morae admittatur, ut recte advertit Barbof. in c. fin. b. tit. n. 4. quia mora non purgatur, ubi lapsus est terminus Legis. Surdus conf. 8. n. 9. & cum quid faciendum est in termino, factum post terminum non relevat. Flamin. Catharin. decis. 85. n. 5.

Dixi autem, in Causis Civilibus; nam in Criminalibus reo dari possunt tres Dilationes, accusatori duae, & ex quacunque causa, nullo etiam impedimento allegato, dummodo non sit praesumptio, quod malitiose petantur l. fin. cit. & ibi Gloss. marg. litt. B. Marant. n. 2. cit. Gaill. obs. 91. n. 15. Wefenb. C. b. tit. n. 12. Rosbach. prax. Civil. tit. 37. n. 8. Gonz. in c. fin. cit. n. 4. Vallens. §. 1. hic n. 13. Honor. n. 8. Pirh. n. 17. Schamb. n. 6. König n. 13. Wiest. n. 12. Ratio est, quia in his causis vertitur majus praesudicium: hinc duae dantur accusatori ob difficultatem probationum, quae debent esse luce meridiana clariores l. fin. C. de probat. reo vero superadditur tertia ob favorem defensionis; nam si unquam, in criminalibus maxime favorabilior est Rei causa, quod is non ita instructus esse potuerit, sicut actor. Neque obstat, quod textus l. fin. cit. solum loquatur de causis capitalibus; nam consuetudine extenditur ad omnes causas criminales, etiam illas, in quibus non imponitur poena sanguinis, Gloss. marg. ibid. litt. G. Marant. Pirh. l. cit. Excipiunt aliqui causam adulterij ob l. in crimine 41. ff. ad Leg. Jul. de adult. ubi deciditur, in hoc crimine nullam esse dandam Dilationem, nisi ut personae exhibeantur, aut Judex, ex qualitate negotij motus, hoc, cognita causa, permiserit. Verum si bene excutiat Lex ista, à l. fin. cit. non discordat; in utraque enim Paulus dicit, Dilationem dari causam cognitam, ut bene advertit Gonzal. in c. fin. hic n. 4. in fin. Extenditur potestas haec Judicis, ut dilationem reo, ad probandam innocentiam suam petenti, concedere possit etiam post conclusionem in causa usque ad sententiam, modò praesumi possit, quod non malitiose petatur, Marant. n. 3. & alij supra cit.

Addidi, regulariter in causis Civilibus non dari nisi unam Dilationem Probatoriam; quia ex justa causa Judex concedere potest secun-

dam, & tertiam, imò de Jure communi tertiam, etiam quartam, si priores non sufficiant, hanc tamen, non nisi observata solennitate legali, videlicet, ut eam petens post allegatam, & probatam legitimam petendi causam Juramentum edat, quod non malitiose, & dolose talem dilationem petat c. in causis 15. & ibi Gloss. V. productionem de testib. Auth. atqui semel C. de probat. Novell. 90. c. 4. Hiltrop. n. 75. Gaill. n. 4. Marant. n. 6. Honor. hic n. 7.

Quinta tamen Dilatio Jure nunquam concedi potest juxta Auth. at qui semel cit. & hoc ideo, ne causa plus aequo extrahatur. Et hinc mortuo principali, post praestitum Juramentum super obtinenda quarta dilatione, ejus haeredi in Camera non quinta, sed nova Dilatio datur, si examen intra tempus quartae dilationis vivo adhuc principali absolutum non fuit: idque etiam sine novo Juramento; quia successor nullamora, aut malitia extrahendi processum imputari potest. Ita DD. in l. oratione cit. Imò Jure Camerali novissimo etiam quarta dilatio abrogata est, & tres duntaxat conceduntur, ita, ut quae olim observabantur in secunda, & tertia, hodie in sola secunda, & quae in quarta, hodie in tertia observanda sint per Recept. 1654. §. Den Punctum Probationum 50. in fin. Blum. Process. Camer. tit. 79. n. 59.

Porro causa, ob quas nova Dilatio concedi possit, complures à DD. enumerantur. Praecipuae sunt. 1. Si justum subsit impedimentum, vel altera pars impedita sit facto Adversarij, aut etiam Judicis, ut probationes antea instruere non potuerit, Gaill. l. 1. obs. 91. n. 4. Rosbach. prax. Civil. tit. 37. n. 5. Wefenb. ff. b. tit. n. 12. Pirh. hic n. 17. Engln. 4. König n. 12. Schamb. n. 5. 2. Si lapsa prima dilatione, novae supervenerint probationes, vel exceptiones, aut aliud incidens; quia quae de novo emergunt, indigent novo auxilio l. de etate 11. §. ex causa 8. ff. de interrog. in Jur. faciend. Mynsing. cent. 1. obs. 71. Hiltrop. tit. 35. cit. n. 72. §. seqq. Marant. p. 6. tit. de dilat. n. 6. §. 11. Gaill. l. cit. n. 12. cum alijs supra allegatis. 3. Si pars adversa in concessionem novae dilationis consentiat expressè, vel tacite, quod fieret, si probationes, quae intra certum tempus fieri debuissent, admissa sunt post tempus, Adversario non opponente. Successor novam dilationem sine alia causa impetrat, solum ex eo, quod antecessoris Jura, & causa firmamenta praesumat ignorare Reg. qui in alterius 42. ff. Gaill. obs. 91. n. 17. §. 18. Honor. hic n. 7.

An prorogari Dilationes Probatoriae possint, in controversiam trahi potest: quae tamen decidi distinctione potest, dicendo, primam, secundam, & tertiam non posse, posse quartam. Ratio primae partis est, quia Dilatio prima, cum peremptoria sit, prorogari non potest, nisi quando de justo im-

impedimento constat; stante autem justo impedimento, superest secunda, tertia, imò & quarta dilatio. Igitur prorogatione opus non est, sed Dilatio nova peti debet; neque enim ad extraordinarium prorogationis medium deveniri debet, quando superest ordinarium, ut rectè Gaill. *obs. 91. cit. n. 2.* monet. *Ratio secundæ partis;* quia post quartam Lege prohibitum est admitti quintam dilationem. Igitur cum contingere possit, ut post quartam dilationem legitimum impedimentum intercedat, ut nulli adhuc testes produci, & probationes potuerint recipi, opus erit, ut sic impedito succurratur per aliud remedium, quod erit Prorogatio: quæ tamen fieri debet cum eadem solemnitate, quæ ipsa Dilatio, quæ prorogatur, data est, & non nisi ex legitima causa, nec adeo facile, ne in effectu permittatur quinta, & sic fraus fiat Legi, quæ non verbis, sed rebus posita esse debet. Gaill. *l. cit. n. 16. § 17.*

19 Dub. 2. quid sint Dilationes Allegatoriarum, Definitiviarum, Executoriarum? *Allegatoriarum* sunt, quæ dantur ad allegandum; nam Judex, auditis probationibus, & exceptionibus partium, antequam procedat ad sententiam definitivam, partes interrogare debet, an quid amplius allegare, vel proponere velint: & si pars aliqua affirmet, se plura adhuc habere, quæ proponat, dantur ei induciæ, seu Dilationes ad allegandum, possuntque dari tres successivè, quarum singulæ triginta dies, seu mensem contineant *Autb. habemus C. de Judic.*

20 *Definitivæ* sunt, quæ dantur ad causam definiendam: potèstque dari secunda, & tertia, nisi prima sit peremptoria, quod significatur per terminum *Peremptorie*, vel alios æquivalentes, ut si dicatur, si quis tali die non comparuerit ad audiendam sententiam definitivam, etiam in ejus absentia processurum Judicem ad ferendam illam *arg. c. consulit 24. de Offic. Deleg. l. in peremptorio 71. ff. de Judic. Pirh. hic n. 21. Sannig c. 3. n. 6. Wiest. n. 15.* Tempus iisdem Judex assignat pro arbitrio.

21 *Executoriæ* dantur reo per sententiam condemnato ad satisfaciendum, & solutionem præstandam. Vall. §. 1. *hic n. 14. Engl. n. 5. König n. 6. cum cæteris.* Locum non habent in criminalibus; nam in his executio non differtur, nisi in certis casibus, veluti si Princeps jubet aliquem solito acrius puniri, cum ad mortem damnata est mulier prægnans, cum damnatur servus ratiocinijs obligatus, cum relegando est insula assignanda &c. In Civilibus, quando conceduntur, regulariter quatuor mensium spatium complectuntur *c. quærenti 26. de offic. deleg. c. quod ad 15. de sent. §. re jud. Hiltrop. tit. 35. n. 25. Honor. hic n. 9. Wiest. n. 16.* Dixi, quando conceduntur; nam in realibus executio de Jure fit sine di-

lacione, nisi possessor, sive reus neget, se, quod per sententiam jubetur, restituere statim posse; hoc enim si dolo non faciat, & de re, vel ejus æstimatione restituenda per fidejussores caveat, dilatio ei aliqua à Judice est concedenda §. *etsi in rem 2. Inst. de Offic. Judic. l. qui restituere 68. ff. de Rei vind. Honor. n. 10. Schamb. n. 9. Wiest. n. 16. cit.* Ad didi regulariter; quia etiam in actionibus personalibus quadrimestre, ad executionem concessum, si res exigat, à Judice extendi, vel abbreviari potest *c. quærenti, & c. quod ad cit. l. debitoribus 31. ff. de re judic. Honor. n. 9.*

22 *Quæritur 3. quis sit effectus Dilationum?* *1.* est triplex maximè. *Primus* est, quod Dilatio uni concessa etiam profit alteri parti litiganti: quod verum est, etsi concessa fuisset minori Jure speciali per restitutionem in integrum. Hiltrop. *p. 2. tit. 35. n. 89. Marant. tit. de dilat. n. 18. Barbof. in c. fin. b. tit. in 6.* Proceditque, ut nec renuntiare quidem reus data semel Dilationi possit, etiam re integra, ut rectè Bald. *in l. petende 6. C. de temp. in integr. restit. & ratio est, quia in ipsa datione Dilationis ad petitionem Rei Actori quæsitum jus est, ut etiam ipse uti Dilatione prædicta possit, quo Jure proin invitatus spoliari non debet.* Dixi autem concessa; nam etsi Dilatione, quando reo semel concessa est, uti etiam Actor possit, in concedendis tamen Dilationibus Actor, & Reus non ambulat pari passu; quia partes Rei tum favorabiliores sunt per textum, & exemplum *l. petende cit.* ubi actori petenti in integrum restitutionem circa finem quadriennij dilatio denegatur; quia sibi imputare debet, quod tamdiu expectaverit: reo autem pro sua defensione Dilatio conceditur; quia in ipsis potestate non stetit, quando conveniretur.

Secundus Effectus est, ut excuset pœna, & mora, eaque durante, officium Judicis conquiescat, adeo, ut si quid innovatum fuerit, sit ipso Jure nullum, neque validari per partium consensum possit *l. sive pars 3. C. b. tit. Brunnem. ibid. n. 1. Wefenbec. ff. eod. n. 14. Hiltrop. l. cit. n. 85. Vallens. hic §. 4. n. 1. Zesf. n. 5. Honor. n. 18. Pirh. n. 23. Schamb. n. 12. König n. 18. Sannig c. 4. n. 4. Wiest. n. 20. & hoc verum est, ut Barbof. *in c. 2. h. tit. n. 7.* notat, non tantum in Civilibus, sed etiam in Criminalibus. Intelligi autem hoc debet solum de articulo, seu capitulo, super quo lata Dilatio est; super alio enim Judex procedere non prohibetur, ut cum supra *citt.* bene monet Hiltrop. *l. cit. & n. 88.* & habetur per textum *l. generaliter 12. §. bis de presentibus 4. v. nullo C. de reb. credit. §. jurejur.* Imò etiam circa ipsam causam, de qua data Dilatio est, procedere Judex potest in tribus maximè casibus. **1.** Si hoc cedat in favorem illius, cui data fuit Dilatio, Wagn.*

in Rubr. h. tit. not. 5. 2. Si causa, ob quam indulta Dilatio est, vel impedimentum cessavit; tunc enim cessante causa cessat effectus *arg. l. à filia 28. §. alumno 1. ff. ad S. C. Trebell.*

3. Si Judex Dilationem ejusmodi revocavit; eam enim revocatam, nullum amplius impedimentum est, quod manus eidem liget. *Gloss. in l. siue pars cit.*

24. Tertius effectus est, quod, dum lapsus fuerit terminus, seu dies in Dilatione præfixus, regulariter vim habeat sententiæ interlocutoriæ, & perimat actum, qui in assignato Dilationis termino fieri debuit, ita, ut pars postea comparens super eadem re, nisi ex magna causa, audiri amplius non debeat, sed Judex statim procedere ad ulteriora possit: neque opus est, ut prius pronuntiet, Dilationem esse finitam; satis enim hoc ipso facto, & in actu exercito declaratur teste Bartol. *in l. à procedente 4. n. 4. C. b. tit.*

25. Dub. 1. an in Dilatione computari etiam debeat dies, à quo Dilatio incipit? Bisariam sciuntur DD. nam aliqui affirmant ex ratione; quia tempus de momento ad momentum computari debet *l. denique 3. §. minorem 3. ff. de minor. l. siquidem 1. §. biduum 5. ff. quand. sit appell. proceditque hoc in Dilatione Legis. Igitur multo magis procedere hoc debet in Dilatione hominis; mitius enim agitur cum Lege, quam cum homine *arg. l. 23. in princ. & ibi Gloss. ff. de recept. qui arbitr. sunt autem Dilationes strictissime interpretandæ l. quoniam 1. C. b. tit. igitur si Dilatio Legis currere incipit primo die, multo magis Dilatio hominis.* Alij verò negant Dilationis diem computandum, sed intelligi volunt solum de die proximo *arg. c. frequens 1. de restit. spoliat. in 6. c. piat. de except. in 6. l. eum qui 41. in princ. ff. de V. O. & hanc sententiam Jason in l. 1. n. 20. ff. siquis cautionibus dicit esse communem, testaturque Mynsing. cent. 5. obs. 15. n. 4. esse receptam in Camera. Qui volet hanc sententiam tenere, ad rationem Adversariorum allatam debet dicere, tempus computari de momento in momentum, postquam currere incepit. Ego judico cum Clariss. P. König *hic n. 20.* inspiciendam intentionem, & verba Judicis concedentis Dilationem.**

26. Dub. 2. an in terminum Dilationis etiam

veniant dies feriati, qui interea occurrunt? *Re. affirmativè. Ita Haun. tom. 5. tr. 3. n. 208. Vallens. hic §. 2. n. 4. Honor. n. 18. Sannig. c. 4. n. 3. Schamb. n. 7. Wiest. n. 19. & constat ex l. siue pars 3. C. b. tit. Excipe, nisi ferie absorberent totam Dilationem, vel majorem illius partem; tunc enim tempus feriatum non computari æquitas postulare. Marant. tit. de dilat. n. 12. ubi cum Bald. in l. siquando C. 19. de testib. q. 4. & alijs docet, in Sabbato Palmarum datam 15. dierum Dilationem post Octavam Paschæ inchoari, quod præcedentes dies omnes feriati sint.*

Si ferie repentinæ supervenerint, beneficium restitutionis gravato competit, ut ijs subductis, alij totidem dies subrogentur *l. sed et si 26. §. si ferie 7. ff. ex quib. caus. major. eo quod similes ferie ex neutra parte prævideri potuerint.* Quin ex justa causa etiam Ordinariæ hodie eximi possunt à Judice, maxime si valde multæ incidant.

Dub. 3. cui cedat dies postremus, 27

qui pro termino est assignatus? *Re. cedit in commodum petentis Dilationem.* Ita Mynsing. cent. 5. obs. 15. Franc. in c. 1. n. 5. de restit. spoliat. in 6. Zæf. hic n. 5. Honor. n. 15. Schambog. n. 7. Wiest. n. 19. estque teste Mynsing. *l. cit. usu Camerae Imperialis recepta sententia. Colligitur ex l. successorium 1. §. quod dicimus 9. ff. de successor. edict. l. patet 30. §. sexaginta 1. ff. ad Leg. Jul. de adulter. & deducitur ex §. omnis stipulatio 2. Inst. de V. O. ubi dicitur, quod si solutio in certum diem fuit promissa, totus adhuc ille dies arbitrio solventis tribui debeat: cujus ratio est, quia in simili casu dies adjicitur differenda executionis causâ: neque omisum dici potest, quod dandum, vel faciendum est certo tempore, nisi totum illud tempus præterierit.* Unde ultimo adhuc momento, ut monet Zæf. *l. cit.* rectè adhuc comparet, qui Dilationem habuit; nam Dilatio data est in commodum petentis Dilationem; quæ autem in commodum alicujus data sunt, non debent restringi in ejus odium. *Excipitur, si dies ultimus Dilationis, & pro termino assignatus sit feriatus; hic enim eo ipso, quod Juridicus non sit, Dilationem non involvitur, sed tantum significat, quousque duret Dilatio.*